

Värt att veta om...

Hur barn minns och berättar om övergrepp

VET DU ATT...

- Minnet och vår förmåga att berätta utförligt och detaljrikt utvecklas hela livet. Vid ungefär tre års ålder kan barn ge korta, korrekta beskrivningar av självupplevda händelser som ligger nära i tiden. Vid ungefär fem års ålder kan de återge beskrivningar av när, var, och hur något skett samt vem/vilka som var med.
- Vårt minne och vår förmåga att berätta påverkas mycket av den tid som går mellan det att vi är med om något till dess att vi berättar. Ju längre tid som går, desto svårare är det att komma ihåg detaljer – och desto viktigare blir det att man som vuxen inte stör barnets fria berättelse samt att man anpassar sitt minnesunderlättande samtalsstöd.
- Att utsättas för, eller bevittna, övergrepp kan vara traumatiskt. Barn minns ofta traumatiska händelser mycket väl och kan beskriva dessa både korrekt och detaljerat.
- Om man utsätts för samma typ av övergrepp i samma miljö, av samma person och vid upprepade tillfällen tenderar man att minnas färre detaljer. Barn - precis som vuxna - minns då det typiska; ”hur det brukar vara” snarare än det faktiska ”hur det var just den här gången”.
- Eftersom det ofta saknas vittnen och annan bevisning i utredningar av brott mot barn är det många gånger barnets egen berättelse som utgör det huvudsakliga beviset.
- Att prata om övergrepp är svårt. Även om barn minns vad som har hänt, så är det inte säkert att de berättar.
- Vissa berättar spontant och direkt efter ett övergrepp men många skjuter berättandet på framtiden. Det kan ta flera månader, ibland flera år, innan ett barn tar mod till sig att berätta.
- Barn kan känna skam och skuld kring det som inträffat, och oro och rädsla för vad som ska hända om de berättar. Förövaren är ofta någon som barnet tycker om och litar på, vilket gör det svårt att förstå och berätta om övergreppen. Förövaren kan dessutom ha bett barnet hålla det hemligt eller använt hot och mutor för att förhindra barnet från att berätta.

- Det är ovanligt att barn, av egen fri vilja, ljuger om att de utsatts för övergrepp. När ett barn berättar om övergrepp är det vanligt att barnet utelämnar information och detaljer. De kan även förminska eller förneka till exempel sexuella handlingar.
- Att utsättas för, eller bevittna, övergrepp inom familjen gör det svårare att berätta och många väntar länge innan de avslöjar vad som har skett. Detta är problematiskt eftersom barn som utstår övergrepp i hemmiljö löper högre risk att utsättas för upprepade övergrepp.

TÄNK PÅ ATT...

- Barn behöver känna trygghet för att minnas och berätta om övergrepp.
- Barn är känsliga för påverkan. De söker till exempel bekräftelse och vill vara till lags. Det är därför viktigt att den som samtalar med barn om övergrepp låter barnet berätta fritt. Ställ inte ledande eller slutna frågor till barnet.
- Alla barn är olika och reagerar olika när de utsätts för eller bevittnar övergrepp. Vissa barn blir traumatiserade, andra inte.
- När barn berättar om att de utsatts för övergrepp, vänder de sig vanligtvis till någon de känner tillit till (en lärare, en vän eller en förälder).
- Ifrågasätt inte barnet utan lyssna noggrant och försök ge ett gott stöd. Om barn upplever misstro och negativa reaktioner kan de ha svårare att berätta på nytt vid exempelvis ett framtida polisförhör.

VAD BEHÖVS:

- Om du misstänker att ett barn har utsatts för övergrepp: Anmäl till polisen eller socialtjänsten.
- Om ett barn berättar om övergrepp: Lyssna på barnet.
- Du hjälper barnet bäst genom att lyssna, stötta och säga att du finns där om och när de vill berätta.
- Att lyssna på barns berättelser om övergrepp är svårt och kan ge upphov till många känslor och tankar. Ifrågasätt inte barnet, pressa inte fram någon berättelse och ställ inga ledande frågor.
- Det är inte ditt ansvar att se till att det finns bevis eller att bedöma de eventuella bevis som finns. Ditt ansvar är att förvalta det förtroende barnet visat genom att berätta för dig.
- Kontakta **ditt närmaste barnahus** om du känner dig osäker eller om du behöver råd och stöd.

* I denna skrift används samlingsnamnet *övergrepp* vilket definieras som: Våld mot barn - när någon gör ett barn illa, fysiskt eller psykiskt. Sexuella övergrepp är en form av våld liksom att hota eller försumma barnet. Att tvingas uppleva våld mellan föräldrarna räknas också som våld mot barnet.

Besök www.barnafrid.se för mer information och användbart material.

Skriven av: Sara Landström, Göteborgs universitet

Granskad av: Anneli Larsson, Linköpings universitet

Version 1 (180928)